

Financováno
Evropskou unií

Ministerstvo
spravedlnosti

ČEKLIST PRO DETEKCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ – NEZLETILÁ PŘÍMÁ OBĚŤ

Autoři: Ivan Sebalo, MSc. PhD., Martina Sebalo Vňuková, MSc. Ph.D., Mgr. Vladimír Polák, Mgr. Terezie Pemová

Čeklist pro detekci domácího násilí byl vytvořen v rámci projektu „Posílení občanskoprávní ochrany dětí, které jsou obětí domácího násilí“, reg. č. CZ.03.02.02/00/22_004/0005122. Tento projekt je spolufinancován z ESF a státního rozpočtu ČR.

Citační vzor: Sebalo, I., Sebalo Vňuková, M., Polák, V., Pemová, T.

Čeklist pro detekci domácího násilí. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2026.

Materiály jsou určeny pro odbornou veřejnost. V případě zájmu o jejich využití kontaktujte autory na e-mailu: projektpood@ksul.unl.justice.cz

www.prodite21.cz/pood

METODICKÁ POZNÁMKA: Projektivní techniky (kresby, hry, symbolické výpovědi) **nelze samy o sobě považovat za diagnostické důkazy** fyzického, psychického ani sexuálního násilí. To, že dítě kreslí nahé postavy, používá sexuální motivy ve hře, opakuje „násilné“ scény, mluví o smrti nebo ve hře ničí předměty, neznamená automaticky, že je obětí zneužívání nebo domácího násilí. Tyto projevy mohou vycházet z běžné dětské fantazie, vlivu médií, vrstevníků či pohádek. Diagnostický význam mají jen tehdy, pokud jsou konzistentní s dalšími zdroji informací – např. tělesnými stopami, opakovaným chováním dítěte, jeho výpověďmi či konkrétními okolnostmi pozorovanými v rodině. Samotný symbolický projev **nikdy nesmí být vykládán izolovaně**. Význam má pouze v širším kontextu shodných indicií z více nezávislých zdrojů.

1. Fyzické násilí

Definice:

Fyzické násilí představuje jakékoli úmyslné použití fyzické síly proti druhé osobě, která k tomu neudělila souhlas, a to bez ohledu na to, zda dojde k viditelnému zranění. Zahrnuje široké spektrum jednání – od méně intenzivních útoků (např. facka, strčení) přes závažnější formy (opakované bití, kopání) až po život ohrožující chování (škrcení, útok se zbraní). Charakteristickým rysem je, že fyzická síla je použita nikoli v sebeobraně, ale jako prostředek k získání kontroly, zastrašení nebo potrestání oběti.

Fyzické násilí může být jednorázové, ale často se opakuje a má tendenci eskalovat – postupně se stává častějším a závažnějším. Je třeba zdůraznit, že absence fyzických stop (modřin, zlomenin apod.) neznamená, že k fyzickému násilí nedošlo – některé útoky nezanechávají trvalé stopy, přesto však vyvolávají bolest a strach. Úmyslné pokusy o fyzické násilí, i když neúspěšné, jsou také formou fyzického násilí. Zvláště nebezpečné jsou formy, které přímo ohrožují život oběti, a dále takové, které jsou prováděny opakovaně nebo v přítomnosti dětí, čímž se zvyšuje jejich traumatizující účinek.

Relevance:

Fyzické násilí na dítěti je jedním z nejzávažnějších ukazatelů ohrožení, protože:

- i méně intenzivní formy („výchovná facka“) mohou mít zásadní vliv na fyzický i psychický vývoj,
- u malých dětí je tělo extrémně **zranitelné** – i lehký úder může způsobit vážné nebo trvalé následky,
- dítě je zcela závislé na pečující osobě, nemá možnost útěku ani obrany,
- u adolescentů se fyzické násilí často kombinuje s psychickým ponižováním (např. útoky na vzhled), což může mít devastující vliv na sebeobraz a vést k sebepoškozování či suicidálním myšlenkám,

- častým problémem je nesoulad mezi vysvětlením pečovatele a povahou zranění, což je silný varovný signál.

Pro rozhodování je zásadní, že:

- **jakýkoli fyzický útok na dítě je důvodem k přijetí opatření**, bez ohledu na přítomnost viditelných stop,
- určité formy (např. třesení kojencem, škrcení, údery do hlavy) jsou přímo spojeny s fatálním rizikem,
- opakování násilí u dětí vede k dlouhodobému traumatu a narušení vývoje.

Příklady (demonstrativní výčet):

1. Méně intenzivní útoky:

- Strčení, odstrkování, fackování.
 - Štípání, tahání za vlasy nebo uši.
 - Násilné držení nebo tahání dítěte, aby „poslechlo“.
- POZOR:** u dětí do tří let i „lehké“ třesení či facka může způsobit těžké poškození mozku (shaken baby syndrome).

2. Závažnější útoky:

- Opakované údery pěstí, bití, kopání.
 - Házení dítěte o nábytek nebo ze schodů.
 - Svazování nebo jiná fyzická restrikce (omezování pohybu proti vůli).
 - Zavírání dítěte do místnosti nebo jiného prostoru.
- POZOR:** u dětí ve věku 3–6 let často maskováno jako „nehody“; dítě může mít strach vypovídat. U dětí ve věku 6–12 let bývají známky násilí (modřiny, šrámy) schovávány – dlouhé rukávy v létě.

3. Život ohrožující formy:

- Škrcení či dušení (rukama, provazem, polštářem, sáčkem).
- Útok ostrým předmětem (nožem, střepem, nůžkami).
- Útok tupým předmětem (tyčí, lahví, kamenem).
- Použití střelné zbraně nebo jiné smrtící zbraně.
- **POZOR:** u adolescentů se často kombinuje s vyhrožováním nebo ponižováním, což zvyšuje riziko suicidality.

4. Další projevy:

- Odepření základních fyziologických potřeb (spánek, jídlo, pití).

- Vystavení extrémnímu chladu nebo horku.
- Popálení, opaření, polévání horkou vodou nebo chemikáliemi.
- Nucení k užívání alkoholu či drog. Podávání neindikovaných léků za účelem tlumení dítěte.
- Zabránění přístupu k nezbytnému lékařskému ošetření po útoku.

Stupně závažnosti:

- **Bez zranění:** jednání, které nezpůsobí viditelné následky, ale vyvolá bolest nebo strach (např. facka, strčení). U dětí i tento stupeň představuje vážné ohrožení – malé dítě se neumí bránit a formuje se u něj pocit, že násilí je „normální“.
- **Lehké zranění:** modřiny, škrábance, vytrhané vlasy, drobná poranění, obvykle nevyžadující lékařské ošetření. U dětí je důležité sledovat frekvenci a umístění – modřiny na zádech, hýždích nebo stehnech jsou atypické pro běžnou hru.
- **Střední zranění:** zlomeniny, silné pohmožděny, krvácení, poranění vyžadující lékařský zákrok. U batolat a předškoláků jsou nevysvětlitelné zlomeniny nebo opakované úrazy velmi silným signálem násilí.
- **Těžké zranění:** poškození životně důležitých orgánů, ohrožení života, trvalé následky. U kojenců a malých dětí mohou vzniknout i bez „viditelného“ těžkého útoku (např. zatřesením).

2. Sexuální násilí

Definice:

Sexuální násilí je jakékoli jednání sexuální povahy vůči oběti bez jejího svobodného, informovaného a trvalého souhlasu. Podstatou je využití moci, závislosti nebo strachu oběti k dosažení sexuálního uspokojení, ponižování nebo kontroly. Souhlas musí být vždy dobrovolný, jednoznačný a může být kdykoli odvolán – pokud je dosažen pod nátlakem, hrozbou, manipulací, závislostí nebo obavou o bezpečí sebe či dětí, není platný. Sexuální násilí zahrnuje široké spektrum chování, od slovního obtěžování přes nevyžádané doteky až po znásilnění a donucování k ponižujícím nebo bolestivým praktikám. Nezahrnuje jen samotný pohlavní styk, ale i všechny situace, kdy je tělo oběti vystaveno sexuálnímu jednání proti její vůli. Patří sem i digitální formy (např. vynucování intimních fotografií, hrozby zveřejněním materiálů intimní povahy). Sexuální násilí často zůstává skryté kvůli studu, strachu z nedůvěry či stigmatizace. Oběti se mohou zdráhat mluvit o svých zkušenostech, což však nesnižuje závažnost činu. Následky bývají hluboce traumatizující, často dlouhodobé a vedou k narušení duševního zdraví (úzkosti, deprese, posttraumatická stresová porucha, somatické potíže).

Fyzická reakce těla dítěte na sexuální násilí (včetně pocitu vzrušení i prožitého orgasmu) neospravedlňuje chování dospělého. Do budoucna může tento prožitek představovat pro

dítě i velmi závažné obtíže („že si za to mohlo samo“, „že se mu to přeci líbilo“, „že násilníka svedlo“, „že se mělo bránit“, „že ho zradilo vlastní tělo“...), což může poznamenat jeho sebepřijetí, schopnost navazovat intimní vztahy a vést uspokojivý sexuální život.

Relevance

- U dětí jakéhokoliv věku je souhlas neplatný – dítě není schopno dát svobodný a informovaný souhlas. Jakýkoli sexuální kontakt s dítětem představuje násilí.
- Způsob, jak se sexuální násilí projevuje, se liší podle věku:
 - malé děti nejsou schopny své zkušenosti slovně popsat → projevy jsou spíš nepřímé (strach z určité osoby, tělesné symptomy, regres v chování),
 - děti školního věku mohou naznačovat, že jsou vystaveny sexuálnímu násilí, hrou nebo kresbou, ale tyto projevy nejsou samy o sobě diagnostickým důkazem,
 - adolescenti mohou svůj zážitek verbalizovat, ale často se bojí stigmatizace nebo nedůvěry okolí.
- Riziko dlouhodobých následků je extrémně vysoké a zahrnuje poruchy identity, úzkosti, deprese, sebepoškozování či suicidální myšlenky.
- Často dochází k sekundární viktimizaci – dítěti není uvěřeno, jeho projevy jsou zpochybňovány nebo je vina přesouvána na něj.

Příklady (demonstrativní výčet):

1. Slovní a neverbální projevy:

- Sexuální obtěžování dítěte (poznámky o těle, obscénní komentáře).
- Vystavování dítěte pornografií.
- Nucení dítěte k nevhodným otázkám nebo diskuzím o sexualitě (cílem není edukace dítěte, ale sexuální vzrušení dospělého).
POZOR: u adolescentů ve věku 12–18 let může mít verbální ponižování vzhledu („jsi tlustá, nikdo tě nebude chtít“) devastující dopad na sebeobraz a vést k poruchám příjmu potravy či sebepoškozování.

2. Nevyžádaný fyzický kontakt:

- Osahávání, líbání, objímání proti vůli dítěte.
- Dotýkání intimních partií dítěte.
- Nucení dítěte k dotýkání dospělého.
POZOR: děti ve věku 0–6 let často nedokážou rozlišit „nevhodný“ dotek – signálem je spíš jejich úzkost, odmítání určité osoby, somatické potíže.

3. Nátlak a manipulace:

- Hrozby („když to někomu řekneš, ublížím ti/rodičům“, „vždyť se ti to líbilo, budeš mít větší ostudu, než já“).
- Zneužití autority (učitel, trenér, pečující osoba).
- Vydírání (dárky, sliby, tresty).

POZOR: děti ve věku 6–12 let jsou snadno zmanipulovatelné „tajemstvím“ nebo slibem odměny, což může blokovat jejich schopnost říci o násilí dospělým.

4. Znásilnění a donucení k pohlavnímu styku:

- Vaginální, anální či orální styk bez souhlasu.
- Donucení k sexuálním praktikám silou či hrozbou.

U všech věkových skupin: i jednorázový incident má devastující následky.

U adolescentů se často objevuje sebeobviňování („mohla jsem říct ne“).

5. Digitální sexuální násilí:

- Nátlak na pořízení a zaslání intimních fotografií.
- Sdílení intimních fotek bez souhlasu (revenge porn).
- Sextortion (vydírání intimními materiály).

POZOR: u adolescentů ve věku 12–18 let jsou digitální formy násilí extrémně časté; oběť se může bát, že ztratí přátele nebo reputaci, a proto mlčí.

6. Další projevy:

- Nucení dítěte sledovat nebo natáčet pornografii.
- Přítomnost dítěte u sexuálních aktivit dospělých (byť do nich není aktivně zapojováno).
- Sexuální ponižování („jsi k ničemu, jen na sex“).
- Kombinace sexuálního násilí s fyzickým útokem.

3. Psychické násilí (včetně verbálního)

Definice:

Psychické násilí je systematické jednání, jehož cílem je narušit psychickou stabilitu, sebevědomí a schopnost oběti samostatně jednat. Na rozdíl od fyzického násilí nemusí být viditelné, ale jeho dopady jsou stejně závažné. Typickým rysem je opakovanost a dlouhodobost, kdy se vytváří prostředí stálého strachu a nejistoty. Verbální násilí (nadávky, urážky, výhrůžky) je jednou z jeho forem, ale psychické násilí zahrnuje i manipulaci, zastrašování, kontrolu reality („gaslighting“) a postupné oslabování identity oběti.

Psychické násilí je často podceňováno, protože nevede k přímým zraněním, ale jeho

důsledky mohou být trvalé – úzkosti, deprese, posttraumatická stresová porucha, ztráta sebevědomí, izolace. Oběť může v důsledku dlouhodobého psychického násilí ztratit schopnost odolávat a vyhledat pomoc, což výrazně zvyšuje její zranitelnost.

Relevance:

- Psychické násilí na dítěti je extrémně rizikové, protože zasahuje přímo do jeho vývoje – kognitivního, emočního i sociálního.
- Malé děti nemají kapacitu rozpoznat manipulaci – útoky na jejich identitu či hodnotu mají proto dlouhodobý účinek na sebeobraz.
- U adolescentů je obzvlášť závažné ponižování vzhledu, těla či sexuality (např. „jsi tlustá“, „nikdo tě nechce“), které je spojeno s rizikem sebepoškozování, poruch příjmu potravy a suicidality.
- Psychické násilí je téměř vždy přítomno společně s fyzickým nebo sexuálním násilím a vytváří prostředí stálého strachu.
- I bez fyzických stop je nutné ho hodnotit stejně vážně jako fyzické útoky.
- Tyto projevy mají přímý dopad na školní výkon a vztahy s vrstevníky; adolescent se může izolovat nebo naopak uchylovat k rizikovému chování.

Příklady (demonstrativní výčet):

1. Verbální útoky:

- Opakované urážky a ponižování („jsi k ničemu“, „škoda, že ses narodil“).
- Křik, zesměšňování, ponižování před sourozenci nebo spolužáky.
POZOR: děti ve věku 0–6 let si tyto výroky internalizují – často slyší „jsi zlobivý“ → rozumí „jsi špatný“.
u adolescentů 12–18 let: verbální útoky na vzhled a sexualitu jsou jedním z hlavních spouštěčů sebepoškozování.

2. Výhrůžky (psychická kontrola):

- Hrozby fyzickým trestem („uvidíš, až přijde táta“).
- Hrozby odebráním z rodiny („dám tě do děčáku“).
- Hrozby sebevraždou („když něco řekneš, zabiju se“).
- **POZOR:** děti ve věku 3–12 let brávají hrozby doslovně – mohou žít v trvalém strachu, že skutečně přijdou o rodiče nebo domov.

3. Manipulace (gaslighting):

- Popírání reality („to se nikdy nestalo“).

- Přesvědčování, že dítě je „blázen“ nebo „má špatnou paměť“.
POZOR: děti ve věku 6–12 začínají chápat kauzalitu, ale pokud je realita opakovaně popírána, ztrácí důvěru ve vlastní vnímání.

4. Dehonestace a znehodnocování:

- Neustálá kritika („nic nedokážeš“, „jsi neschopný“).
- Ironie a posměch.

5. Emoční vydírání:

- Přisuzování viny dítěti („kvůli tobě se hádáme“).
- Manipulace s city („jestli to řekneš, zničíš naši rodinu“).

6. Zastrahování bez fyzického útoku:

- Bouchání do zdí, rozbíjení hraček nebo osobních věcí dítěte.
- Intenzivní křik a vyhrožující postoje.

4. Kontrola, izolace a ekonomické omezování – nezletilá přímá oběť

Definice:

Kontrola, izolace a ekonomické omezování patří mezi základní mechanismy tzv. coercive control – dlouhodobého, systematického omezování svobody a autonomie oběti. Jde o formy násilí, které nemusí zahrnovat přímý fyzický útok, ale jejich dopad na život oběti je často devastující. Pachatel si jimi postupně buduje mocenskou převahu, činí oběť závislou a brání jí v tom, aby mohla vztah opustit.

Kontrola znamená, že pachatel zasahuje do každodenních rozhodnutí oběti, sleduje její chování a omezuje její volnost. Typicky to zahrnuje dohled nad pohybem, komunikací, vzhledem, financemi či způsobem trávení času. Izolace je cílené oddělení oběti od rodiny, přátel, sousedů a odborné pomoci. Cílem je zamezit jí přístup k podpoře a informacím, čímž se zvyšuje její závislost na pachateli a pocit bezvýchodnosti. Ekonomické omezování je pak forma kontroly, kdy pachatel manipuluje s financemi oběti. Může jí bránit v práci, zabavovat příjmy, kontrolovat každý výdaj nebo oběť zadlužovat. Tím ji činí materiálně závislou, čímž jí ztěžuje možnost odchodu a samostatného života.

Tyto tři složky často fungují dohromady – čím víc je oběť izolovaná a finančně omezená, tím snadněji je kontrolovatelná a tím obtížnější je pro ni uniknout z násilného prostředí.

Relevance :

- U dětí se kontrola a izolace projevuje hlavně v omezení sociálních kontaktů a vzdělávání (zákaz chodit do školky/školy, zákaz kontaktu s vrstevníky).
- Ekonomické omezování má u dětí jiný charakter – spíše jde o odepírání základních potřeb (jídlo, oblečení, školní pomůcky) nebo využívání dítěte jako „nástroje“ ekonomické kontroly mezi rodiči.
- Děti nejsou samostatné, a proto je pro ně izolace a kontrola ještě závažnější než u dospělých – může vést k celkové sociální deprivaci a narušení identity.
- Zamezení přístupu k odborné pomoci (lékař, psycholog, učitel) je zvlášť nebezpečné, protože právě tito lidé mohou být jediní, kdo ohrožení odhalí.
- U adolescentů se kontrola často projevuje v oblasti digitální komunikace (zabavování telefonu, zákaz sociálních sítí, sledování).
- U dětí 0–6 let: dítě může být ponecháno celé dny zavřené v bytě bez kontaktu s vrstevníky → riziko vývojové deprivace.
- U adolescentů 12–18 let: adolescentům bývá bráněno chodit ven nebo se setkávat s přáteli, což vede k sociální izolaci a zvýšenému riziku psychických potíží.
- Pokud dítě nemá přístup k základním potřebám, jedná se o formu zanedbávání spojeného s násilím.

Příklady (demonstrativní výčet):

1. Kontrola pohybu a chování:

- Zákaz účasti na kroužcích nebo školních aktivitách.
- Nucení dítěte, aby bylo stále doma a nechodilo ven s vrstevníky.
- Zamykání v bytě nebo pokoji.

2. Kontrola komunikace:

- Zákaz telefonovat prarodičům či přátelům.
- Zabavování telefonu, tabletu nebo počítače.
- Čtení zpráv dítěte, sledování jeho komunikace na sociálních sítích.

3. Izolace:

- Zákaz kontaktu s kamarády, zákaz návštěv u prarodičů.
- Přerušování vazeb s podporujícími osobami (pachatel očerňuje učitele, příbuzné).
- Zamezení docházky do školky nebo školy.

4. Ekonomické omezování:

- Odepírání základních potřeb (jídlo, oblečení, školní pomůcky).
- Nucení dítěte chodit špinavé, bez potřebného vybavení.

- Zadržování kapesného nebo využívání dítěte jako „rukojímí“ v ekonomických sporech.

5. Další projevy kontroly a závislosti:

- Odebírání dokladů adolescentovi (OP, pas).
- Bránění staršímu dítěti používat dopravu nebo se samostatně pohybovat.
- Nucení dítěte k podřízení se režimu domácnosti bez ohledu na jeho věk a potřeby.

Metodická poznámka

U dětí se projevy izolace a kontroly mohou snadno zaměnit za „přísnou výchovu“ nebo „rodičovský dohled“. Rozhodující je intenzita, opakovanost a dopad na vývoj dítěte: pokud omezení vede k sociální izolaci, znemožňuje vzdělávání nebo brání přístupu k pomoci, nejde o výchovu, ale o formu násilí.

5. Vyhrožování – nezletilá přímá oběť

Definice:

Vyhrožování představuje jakékoli chování, jehož cílem je vyvolat u oběti pocit strachu z budoucí újmy. Nezáleží na tom, zda pachatel má reálnou schopnost hrozbu naplnit, ani na tom, zda k naplnění skutečně dojde – rozhodující je, že oběť hrozbě věří a žije ve strachu. Hrozba může být přímá (explicitně vyslovená) i nepřímá (naznačená gestem, tónem, symbolickým jednáním).

Vyhrožování se může týkat samotné oběti, jejích blízkých, domácích zvířat, majetku nebo i jiných osob. Formy zahrnují hrozby fyzické (ublížení, zabití), psychické (ztrapnění, veřejné ponížení), ekonomické (odepření základních potřeb) či sociální (odebrání od rodiny, poškození pověsti). Některé hrozby jsou zjevné a konkrétní, jiné vágní („uvidíš, co se stane“), ale právě svou neurčitostí mohou vyvolat silný a trvalý pocit ohrožení.

Vyhrožování má často systematický charakter: dítě se učí číst mezi řádky, předvídat nálady pachatele a žít v neustálém očekávání trestu. Tím se vytváří atmosféra permanentního napětí a strachu, která zásadně ovlivňuje psychický vývoj a schopnost dítěte důvěřovat dospělým.

Relevance:

- Děti vnímají hrozby doslovně – nemají schopnost relativizovat, a proto je i „symbolická“ hrozba (gesto, pohled, výrok) vnímána jako reálné ohrožení.

- U malých dětí může vést i opakovaná hrozba k dlouhodobému pocitu úzkosti, poruchám spánku a regresi (pomočování, noční děsy).
- U starších dětí a adolescentů je časté internalizování viny – dítě má pocit, že může hrozbu odvrátit poslušností, a tím se vytváří začarovaný kruh.
- Hrozby vůči blízkým (sourozencům, prarodičům, domácím mazlíčkům) mají na děti obzvlášť devastující dopad.
- Vyhrožování je velmi častým předstupněm fyzického či sexuálního násilí a jeho výskyt musí být brán jako signál vysokého rizika.
- Dětské vnímání hrozeb je vždy třeba brát doslovně – i to, co by dospělý označil za „přehnané“ nebo „nevinou narážku“, může dítě prožívat jako bezprostřední ohrožení života.

Příklady (demonstrativní výčet):

1. Přímé hrozby fyzickým násilím:

- „Zabiju tě, jestli něco řekneš.“
- „Zmlátím tě, až nebudeš moct chodit do školy.“
- **POZOR:** dítě ve věku 0–6 let může věřit, že bude skutečně zabito; silné noční děsy, úzkost z odloučení.
- **POZOR:** adolescenti ve věku 12–18 mohou reagovat útekem z domova, sebeopoškozováním.

2. Hrozby vůči blízkým:

- „Když neposlechneš, ublížím tvé mamince / sourozenci.“
- „Unesu tě od rodiny a už je nikdy neuvidíš.“
- **POZOR** u všech věkových skupin: hrozby vůči rodině vyvolávají silnější strach než hrozby vůči dítěti samotnému.

3. Hrozby existenční:

- „Zavřu tě do děcáku a už se nikdy nevrátíš domů.“
- „Nikdo tě nebude mít rád, skončíš sám.“
- **POZOR** děti ve věku 6–12 let velmi silně prožívají obavu z opuštění; hrozby odebráním rodiny jsou devastující.

4. Hrozby sociální a reputační:

- „Ve škole všem řeknu, jaký jsi neschopný.“
- „Ztrapním tě před kamarády.“
- **POZOR:** adolescenti ve věku 12–18 let extrémně citlivě vnímají ohrožení sociálního statusu, což může vést k izolaci nebo depresivním stavům.

5. Nepřímé a symbolické hrozby:

- Ukazování nože nebo pásku beze slov.
- Rozbíjení hraček nebo oblíbených věcí dítěte.
- **POZOR:** děti ve věku 3–6 nerozlišují symbolické jednání od přímé hrozby → strach je stejně intenzivní.

6. Hrozby sebevraždou či sebepoškozením:

- „Když to někomu řekneš, zabiju se – a bude to tvoje vina.“
- **POZOR:** děti ve věku 6–12 let se často cítí zodpovědné za pocity rodičů a mohou cítit neúnosnou vinu.

7. Hrozby prostřednictvím zvířat:

- „Utopím tvého psa, jestli mě naštveš.“
- Ublížení domácímu mazlíčkovi jako výstraha.

6. Opakování a eskalace násilí – nezletilá přímá oběť

Definice:

Domácí násilí se ve své podstatě vyznačuje cyklickým charakterem. Obvykle nezačíná extrémními útoky, ale relativně „mírnými“ projevy (např. urážky, kontrola), které se postupně zhoršují. Tento proces se označuje jako eskalace – násilí se stává častějším, intenzivnějším nebo získává nové formy (např. od psychického přes fyzické až k sexuálnímu).

Opakování znamená, že násilí není jednorázovou událostí, ale pravidelně se vrací. Typické je, že jednotlivé incidenty se snižují v časovém odstupu, až se stanou součástí každodenní reality oběti. Oběť často žije v očekávání dalšího útoku – to samo o sobě působí traumaticky. Častým jevem je tzv. **cyklus domácího násilí**:

1. **Fáze narůstajícího napětí** – hádky, kritika, kontrola, zastrašování.
2. **Fáze útoku** – fyzické, psychické, sexuální nebo jiné násilí.
3. **Fáze usmírování (honeymoon)** – pachatel se omlouvá, slibuje změnu, chová se láskyplně.
4. **Fáze relativního klidu**, která však vede zpět k opakování cyklu. Tento model ukazuje, že násilí není náhodné, ale má vzorec, který se v čase prohlubuje.

Relevance:

- Opakování a eskalace u dětí znamenají, že násilí se stává součástí jejich vyrůstání a identity – dítě vnímá násilí jako „normální“ způsob fungování rodiny.
- U malých dětí se opakované násilí projevuje regresy (pomočování, poruchy spánku, děsy), u starších dětí zhoršením školního výkonu, úzkostí či depresí.
- Eskalace může znamenat nejen zvyšující se brutalitu, ale i přidávání nových forem – např. od zákazu kontaktů k fyzickým trestům, od fyzických trestů k sexuálnímu nátlaku.
- Dlouhodobý cyklus násilí vede k tzv. naučené bezmoci – dítě přestává hledat pomoc, nevěří, že změna je možná.
- Pro soudní praxi: pokud je násilí opakované, je vysoká pravděpodobnost jeho pokračování bez zásahu. I méně závažný poslední incident je nutné hodnotit ve světle předchozích událostí.

Příklady (demonstrativní):

1. Opakování incidentů:

- Dítě je opakovaně trestáno bitím, ponižováno nebo zavíráno.
- Intervaly mezi útoky se zkracují (např. původně jednou za měsíc → postupně každý týden).
- **POZOR** u dětí ve věku 0–6 let: dítě žije v permanentním strachu, což brzdí jeho vývoj a narušuje citovou vazbu.
- **POZOR** u adolescentů ve věku 6–12 let: děti často popisují, že „už je to pořád stejné“ → známka, že násilí se stalo běžnou součástí života.

2. Eskalace intenzity:

- Od plácnutí přes údery páskem k systematickému bití.
- Používání stále nebezpečnějších prostředků (hůl, vařečka, opasek, zbraň).
- **POZOR** u adolescentů 12–18 let: eskalace může vést k fyzickým útokům, které ohrožují adolescenta na životě, zvláště pokud vzdoruje nebo se snaží odejít.

3. Eskalace forem násilí:

- Od psychického ponižování k fyzickým trestům.
- Od fyzického násilí k sexuálnímu nátlaku.
- Izolace se stává úplnou – zákaz školy, zákaz kontaktu s vrstevníky.
- **POZOR** u dětí ve věku 3–6 let: zamezení školky/školy = zásadní vývojová deprivace.
- **POZOR** u adolescentů: násilí v kombinaci se sexuálním nátlakem nebo digitální kontrolou je vysoce rizikové.

4. Eskalace hrozeb:

- Od vágních výroků („uvidíš“) k přímým hrozbám zabitím.
- Demonstrativní vyhrožování zbraní, zabití zvířete pro výstrahu.
- **POZOR** u všech věkových kategorií: děti berou hrozby doslovně a prožívají intenzivní strach bez ohledu na to, zda byly „myšleny vážně“.

5. Rozšíření cílových osob:

- Útoky a hrozby se začínají týkat i sourozenců, prarodičů nebo kamarádů dítěte.
- Pachatel ohrožuje dítě i mimo domov (na cestě do školy, při volnočasové aktivitě).
- **POZOR:** děti ve věku 6–12 let mohou přestat chodit do školy z obavy, že někdo blízky bude napaden.
- **POZOR** u adolescentů: útoky mimo domácnost často vedou k izolaci od vrstevníků a sociálnímu propadu.

Metodická poznámka

U dětí se nesmí bagatelizovat „opakované výchovné tresty“. Pokud se útoky nebo ponižování pravidelně opakují a mají stoupající intenzitu, je nutné je chápat jako eskalaci domácího násilí. Dítě nemusí vždy rozlišit jednotlivé incidenty – často popisuje násilí jako „pořád stejné“. To je ale samo o sobě silný indikátor chronické traumatizace.

7. Strach oběti

Definice:

Strach oběti je subjektivní, ale zároveň velmi spolehlivý ukazatel závažnosti domácího násilí. Jde o pocit trvalého nebo opakovaného ohrožení, který oběť prožívá v souvislosti s chováním pachatele. Strach může vyplývat z přímých útoků, z hrozeb, ale také z dlouhodobého psychického tlaku, kontroly a izolace. Oběť si často uvědomuje, že pachatel je schopný své výhrůžky naplnit, a proto žije v permanentním napětí a hypervigilanci (neustálém očekávání útoku).

Strach se projevuje v psychické, fyzické i sociální rovině. Oběť může trpět úzkostmi, nespavostí, depresemi, psychosomatickými potížemi, vyhýbavým chováním nebo ztrátou schopnosti vykonávat běžné činnosti. Často se objevuje tzv. naučená bezmoc – oběť nevěří, že by se situace mohla změnit, a rezignuje na obranu či vyhledání pomoci. Je důležité si uvědomit, že strach nemusí být viditelný – oběť se ho může snažit skrývat, bagatelizovat nebo racionalizovat, aby situaci „přežila“. Přesto má její subjektivní pocit strachu zásadní vypovídací hodnotu.

Relevance:

- Dětský strach je vývojově specifický – malé děti neumí strach popsat slovy, projevuje se chováním (pláč, vyhýbání se, regres).
- U starších dětí a adolescentů se strach může skrývat za agresí, vzdorem nebo naopak za úzkostnou přizpůsobivostí („radši nic neřeknu, ať je klid“).
- Silný a trvalý strach je známkou dlouhodobé traumatizace a prediktorem vážných následků – PTSD, úzkostí, depresí, sebepoškozování.
- Strach dítěte o blízké (sourozence, matku, zvířata) je často ještě silnější než strach o sebe.
- Pokud dítě říká, že se bojí (nebo to vyplývá z jeho chování), jde o závažný varovný signál, i když není přítomné fyzické zranění.

Příklady (demonstrativní výčet):

1. Psychické projevy strachu:

- Úzkosti, noční děsy, panické ataky.
- Neustálé obavy z návratu pachatele domů.
- Pocity bezmoci („stejně se to stane znovu“).
- **POZOR:** děti ve věku 0–3 roky mohou reagovat pláčem, regresí (návrat k plenkám, odmítání jídla), zvýšenou přichylností.
- **POZOR:** adolescenti ve věku 12–18 let mohou svůj strach maskovat – projeví se spíš depresí, sebepoškozováním nebo rizikovým chováním.

2. Fyzické projevy strachu:

- Nespavost, noční můry, pomočování.
- Somatické potíže (bolesti břicha, hlavy, třes, pocení).
- Vyčerpanost, nechutenství nebo přejídání.
- **POZOR** u dětí ve věku 3–6 let může být pomočování či koktání projevem chronického stresu.
- **POZOR** u dětí ve věku 6–12 let lze pozorovat časté psychosomatické stížnosti („bolí mě břicho“ před školou).

3. Chování vycházející ze strachu:

- „Chození po špičkách“ – dítě se snaží neprovokovat pachatele.
- Omezení kontaktů kvůli zatajení násilí.
- Přijetí kontroly jako normy („takhle to prostě doma máme“).
- **POZOR:** děti ve věku 6–12 let často berou vinu na sebe – „kdybych byl hodný, táta by se nezlobil“.
- **POZOR:** adolescenti ve věku 12–18 let mohou rezignovat na vyhledání pomoci, protože „to stejně nemá smysl“.

4. Strach o blízké:

- Obavy, že pachatel ublíží matce, sourozencům nebo domácímu zvířeti.
- Strach, že někdo z rodiny zemře.
- **POZOR** u všech věkových skupin: děti často své vlastní ohrožení popírají, ale intenzivně se bojí o druhé.

5. Strach z odplaty a nemožnosti odejít:

- Dítě výslovně říká, že nesmí nic říct, jinak „to bude horší“.
- Strach, že pokud se svěří učiteli nebo policii, pachatel ho potrestá.
- **POZOR:** u adolescentů může docházet k sebeobviňování a pocitu, že nemají možnost úniku → zvýšené riziko suicidality.

Metodická poznámka

U dětí se strach často projevuje nepřímě (regres, somatické obtíže, agresivita, „tiché“ chování) – absence slovního vyjádření strachu neznamena, že strach není přítomen. Posudky založené na dojmu, že „dítě nevypadá vystrašeně“ jsou zavádějící – děti často maskují emoce, aby přežily.

8. Bagatelizace / popírání násilí

Definice:

Bagatelizace a popírání jsou způsoby, jimiž pachatel snižuje význam svého násilného jednání, aby se vyhnul odpovědnosti, minimalizoval závažnost situace nebo přesunul vinu na oběť. Bagatelizace znamená zlehčování („to nic nebylo“, „jen facka“), racionalizaci („každý se někdy rozzlobí“) nebo prezentování násilí jako běžné součásti vztahu („tak to u nás doma chodí“). Popírání je přímé odmítnutí skutečnosti („to se nikdy nestalo“, „vymýšlí si“).

Tyto postoje nejsou jen verbální strategií, ale ukazují vnitřní nastavení pachatele: odmítá přijmout odpovědnost a nevidí důvod své chování měnit. Bagatelizace a popírání mohou navíc působit i na oběť samotnou – pokud je dlouhodobě přesvědčována, že „přehání“ nebo že je „příliš citlivá“, může o svém vlastním prožívání začít pochybovat (tzv. internalizace viny).

Relevance :

- U dětí má bagatelizace a popírání ještě silnější dopad, protože děti teprve formují vlastní pojetí reality – pokud jim dospělý opakovaně tvrdí, že „se nic nestalo“, mohou uvěřit, že jejich vnímání je špatné.
- To vede k pochybnostem o vlastních emocích a paměti; důsledkem může být zásadní poškození sebevědomí a neschopnost vyhledat pomoc.
- Dítě je navíc závislé na dospělém, a pokud je mu sdělováno, že „to není problém“, přijímá tuto interpretaci jako normu.
- U adolescentů se často objevuje kombinace bagatelizace a přenášení viny („sám/sama sis to zavinil/a“) → to může vést k sebepoškozování nebo k rezignaci na hledání pomoci.
- Bagatelizace a popírání násilí ze strany pachatele (nebo i širší rodiny) vytváří prostředí, kde je dítě dvojnásobně zranitelné – jednak násilím samotným, jednak zpochybňováním skutečnosti.

Příklady (demonstrativní výčet):

1. Bagatelizace incidentů:

- „To nic nebylo, jen tě lehce plácnul.“
- „Každý rodič někdy zvýší hlas.“
- **POZOR:** dítě ve věku 0–6 let nemá schopnost relativizovat → i „jen“ facka může být pro něj extrémně děsivá.

2. Popírání:

- „Nestalo se to, vymýšlíš si.“
- „To si špatně pamatuješ.“
- **POZOR:** dítě ve věku 6–12 začne pochybovat o vlastní paměti a realitě → riziko tzv. gaslightingu od nejbližších osob.

3. Přesouvání viny na dítě:

- „Kdybys poslouchal, nemusel bych křičet.“
- „Sám sis to zavinil.“
- **POZOR** u všech věkových skupin: dítě přijímá odpovědnost za chování pachatele, což vede k pocitu viny a selhání.

4. Normalizace násilí:

- „Každý rodič děti bije.“
- „Takhle to u nás doma chodí.“
- **POZOR:** ve věku 12–18 let může adolescent převzít vzorec chování a považovat násilí za „normální“ v partnerských vztazích.

5. Minimalizace dopadů:

- „Vždyť ti nic není, nebreč.“
- „Jen modřina, to nic neznamena.“
- **POZOR:** dítě ve věku 3–12 let může potlačovat bolest i strach, aby „nezlobilo“ a „nepřehánělo“.

6. Zpochybňování dítěte:

- „Přeháníš, jsi moc citlivý.“
- „Vymýšlíš si, jen abys měl pozornost.“
- **POZOR:** adolescent ve věku 12–18 se může stáhnout do sebe, nevěřit vlastním emocím a odmítat komunikaci s odborníky.

Metodická poznámka

U dětí je bagatelizace a popírání obzvláště nebezpečné, protože působí jako psychická invalidace – dítě se učí nevěřit samo sobě. Pokud dítě vypoví, že mu bylo řečeno „nic se nestalo“, „to se ti zdá“, je to zásadní varovný signál. Nejde o drobnou lež, ale o nástroj moci a kontroly.

9. Další rizikové chování

Definice:

Další rizikové chování označuje projevy pachatele, které sice nemusejí být přímo namířeny proti oběti, ale významně zvyšují nebezpečí, že domácí násilí bude pokračovat nebo eskalovat. Patří sem násilí vůči jiným osobám nebo zvířatům, ničení majetku, zneužívání alkoholu a drog, porušování zákonů nebo soudních rozhodnutí a také určité projevy duševních onemocnění spojených s impulzivitou či bludy. Tyto faktory ukazují na širší vzorec antisociálního, impulzivního nebo agresivního chování. Jde o důležité signály, že násilí není omezeno jen na konkrétní vztah, ale že pachatel má obecnou tendenci k násilí a k porušování pravidel. To výrazně zvyšuje pravděpodobnost, že i v budoucnu bude oběť (či její děti) vystavena ohrožení.

Relevance:

- Pokud dítě vyrůstá v prostředí, kde se objevuje násilí na zvířatech, ničení věcí, závislosti nebo kriminalita, internalizuje tyto vzorce jako normální chování.
- Tyto faktory ukazují, že násilí není náhodné, ale součást širší životní strategie pachatele – dítě tím pádem žije s pocitem trvalého rizika.

- Agrese vůči zvířatům je pro děti obzvlášť traumatizující, protože jsou na ně silně citově navázány.
- Zneužívání alkoholu nebo drog znamená, že dítě vyrůstá v nepředvídatelném prostředí → trvalý stres, hypervigilance, regresy, poruchy spánku.
- Porušování soudních rozhodnutí a zákonů ukazuje, že ani právní opatření dítě nechrání, což je pro posuzování rizika klíčové.
- U dětí se rizikové chování pachatele kombinuje s pocitem viny („je to moje chyba, že se rodič opil / zlobil“) → významně to zvyšuje psychickou zátěž.

Příklady (demonstrativní výčet):

1. Násilí vůči jiným osobám:

- Útoky na příbuzné, sousedy, pedagogy.
- Násilí vůči novému partnerovi rodiče.
- **POZOR:** děti ve věku 0–6 let, pokud jsou přímými svědky násilí vůči jiným osobám, mohou pociťovat strach, že budou „další na řadě“.
- **POZOR:** adolescenti ve věku 12–18 let se mohou pokusit chránit napadeného → riziko přímého ohrožení.

2. Násilí vůči zvířatům:

- Ublížení domácímu mazlíčkovi jako „trest“ pro dítě.
- Zabíjení nebo týrání zvířat pro výstrahu.
- **POZOR** u všech věkových skupin: ohrožení zvířete dítě často vnímá ještě silněji než ohrožení sebe; může to způsobit těžké trauma.

3. Ničení majetku:

- Rozbíjení hraček, školních pomůcek, oblečení.
- Ničení předmětů, na kterých dítěti záleží (dárky, obrázky, sešity).
- **POZOR:** dítě ve věku 3–12 let může zničení oblíbeného předmětu prožívat stejně silně jako fyzický útok.

4. Porušování právních norem a soudních rozhodnutí:

- Nedodržování zákazu přiblížení k dítěti.
- Opakované narušování prostředí školy či péče.
- **POZOR** u všech věkových skupin: dítě pak nevěří, že „někdo zvenčí“ (police, soud) je schopný ho ochránit.

5. Zneužívání alkoholu a drog:

- Opakované násilí v opilosti, nepředvídatelné výbuchy agrese.
- Kombinace alkoholu a drog → nepředvídatelné chování.
- **POZOR:** ve věku 0–3 roky může být dítě vystaveno přímému zanedbání (nekrmení, nepřebalování).
- **POZOR:** dítě ve věku 6–18 se učí skrývat před opilým rodičem, vyhýbat se mu nebo o něj pečovat → převrácení rolí (parentifikace).

6. Duševní onemocnění spojená s rizikem násilí:

- Neléčené psychózy s paranoidními bludy („dětí mě chtějí otrávit“).
- Impulzivní výbuchy agrese u poruch osobnosti.
- Sebevražedné hrozby spojené s ohrožením dítěte.
- **POZOR:** adolescenti ve věku 12–18 let mohou cítit odpovědnost za psychický stav rodiče a přebírat roli „zachránce“.

Další indikátory:

- V domácnosti opakovaně zasahovala policie (i pro jiné chování).
- Zásahy OSPOD z důvodu nevhodného prostředí.
- Přestupky nebo trestné činy s násilným podtextem ze strany člena domácnosti.
- Tyto skutečnosti jsou vždy signálem vysokého rizika, i pokud nejsou přímé útoky vůči dítěti právě doloženy.

Metodická poznámka

Rizikové chování, které „není přímo na dítěti“, nesmí být podceňováno – děti jsou jeho svědky, žijí v prostředí permanentního stresu a jeho dopad na psychiku je devastující. Častá chyba je vnímat násilí vůči zvířatům nebo ničení věcí jako „méně závažné“ → u dětí jde naopak o silné traumatizující faktory.

ZÁVĚR

Fyzické násilí

Bylo osvědčeno?

☐ Ano: uveďte, jaké a čím je osvědčeno

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Sexuální násilí

Byl osvědčeno?

☐ Ano: uveďte, jaké a čím je osvědčeno

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Psychické násilí

Bylo osvědčeno?

☐ Ano: uveďte, jaké a čím je osvědčeno

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Kontrola, izolace a ekonomické omezování

Bylo osvědčeno?

☐ Ano: uveďte, jaké a čím je osvědčeno

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Vyhrožování

Bylo osvědčeno?

☐ Ano: uveďte, jaké a čím je osvědčeno

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Opakování a eskalace násilí

Bylo osvědčeno?

☐ Ano: uveďte, jaké a čím je osvědčeno

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Strach oběti

Byl osvědčen?

☐ Ano: uveďte, jaký a čím je osvědčen

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Bagatelizace / popírání násilí

Bylo osvědčeno?

☐ Ano: uveďte, jaké a čím je osvědčeno

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Další rizikové chování

Bylo osvědčeno?

☐ Ano: uveďte, jaké a čím je osvědčeno

popis skutku	důkaz

☐ Ne

Doporučení k dalšímu postupu – nezletilá přímá oběť

- Zhodnoťte, zda intenzita a kombinace uvedených faktorů odůvodňuje přijetí okamžitých opatření k ochraně dítěte (vykázání, předběžné opatření, kontakt s OSPOD, urgentní zdravotní péče).
- Pokud některé skutečnosti nejsou dostatečně doložené, uveďte, jaké klíčové informace je třeba ještě zjistit (např. zpráva pediatra, školní docházka, svědectví sousedů, vyjádření školy/školky).
- Posuďte i další relevantní okolnosti, které samy o sobě nemusejí vést k vykázání, ale zásadně ovlivňují závažnost případu:
 - přítomnost a přímé či nepřímé ohrožení dalších dětí,
 - transgenerační dopady (riziko přenosu násilného vzorce na další generaci),
 - zdravotní stav dítěte (fyzický i psychický) včetně známek zanedbávání,
 - sociální a ekonomická situace dítěte a pečující osoby,
 - riziko recidivy a nárůstu intenzity násilí.
- Vždy vycházejte z principu nejlepšího zájmu dítěte. U dětí je nutné volit preventivně-ochranný přístup i tehdy, když se intenzita násilí může zdát „nižší“ než u dospělých obětí.
- Zvažte interdisciplinární spolupráci (OSPOD, policie, zdravotníci, školní instituce) – informace z více zdrojů často odhalí opakovaný vzorec ohrožení, který by při izolovaném posouzení zůstal skrytý.
- Nepodceňujte projevy dítěte, které se zdají „nevýznamné“ (např. pomočování, somatické obtíže, kresby, sociální stažení). Samy o sobě nejsou diagnostickým důkazem násilí, ale v kontextu ostatních faktorů mohou být silným varovným signálem.